

Mange aftenskoler finder ikke debatskabende aktiviteter relevante

Mange aftenskoler finder ikke debatskabende aktiviteter relevante.
Foto: Colourbox

09.05.2018
Af [journalist Jonna Toft](#)

Mange aftenskoler bruger ikke den del af deres tilskud, der er øremærket til debatskabende aktiviteter. Det rejser spørgsmålet, om debatmidlerne fungerer som de skal, og om alle aftenskoler, store som små, skal pålægges samme forpligtelse for at få det tilskud, de har ret til.

Når aftenskoler får kommunalt tilskud til at lave voksenundervisning for, øremærkes 10 pct. af tilskuddet til 'debatskabende aktiviteter', altså forskellige tiltag, hvor bredere målgrupper involveres aktivt i debat om væsentlige emner.

Men mange aftenskoler var hellere denne binding foruden. De ville hellere bruge tilskuddet til deres hovedaktivitet, voksenundervisning. Det kom bl.a. frem i et treårigt frikommuneforsøg i Odense Kommune.

Nu viser de første resultater fra en ny undersøgelse fra Videncenter for Folkeoplysning, at 41 pct. af aftenskolerne ikke brugte deres debatskabende midler i 2016. Hertil kommer, at 13 pct. af aftenskolerne kun anvendte beløbet delvist. Under halvdelen af aftenskolerne, 46 pct., brugte alle pengene.

Læs artiklen [Hver tredje aftenskole tilbagebetaler de debatskabende midler](#)

Analytiker Malene Thøgersen, der står bag Vifos undersøgelse, siger:

"Man kan diskutere, om tallene er udtryk for, at aftenskolerne ikke opfylder deres samfundsmæssige rolle, som de skal i forhold til lovgivningen. Eller om loven skyder over målet med en bestemmelse, som en stor del af aftenskolerne ikke oplever som relevant."

Hun opfordrer til en diskussion om, hvilken rolle aftenskolerne skal spille, og om alle aftenskoler, små som store, skal pålægges en forpligtelse til at skabe debat for at få udløst de sidste 10 pct. af deres tilskud.

I nogle kommuner kan debatmidlerne overføres til næste år, men de fleste steder må aftenskolerne se debatmidlerne forsvinde ind i kommunekassen. Det kan give ekstra administration at flytte beløb frem og tilbage mellem aftenskole og kommune.

Hertil kommer spørgsmålet om, om aftenskolerne lever op til den rolle, de er tiltænkt i folkeoplysningsloven som et debatskabende forum, der sætter væsentlige emner til diskussion i en bredere sammenhæng end blot på de enkelte hold.

Debatskabende midler

Ifølge folkeoplysningsloven skal 10 pct. af det tilskud, aftenskoler modtager fra kommunen, benyttes til debatskabende aktiviteter.

Hvis aftenskolerne ikke bruger pengene, skal de betales tilbage til kommunen, med mindre kommunen giver mulighed for, at beløbet kan overføres til næste års pulje.

Debatskabende aktiviteter
Folkeoplysningsbekendtgørelsen opstiller en række krav til debatskabende aktiviteter:

- De skal sætte emnerne ind i en bredere samfundsbetonet og helhedsorienteret ramme.
- De skal rette sig mod brede målgrupper.
- Emnerne skal være væsentlige, debatskabende og af interesse for fællesskabet.
- Der skal foregå en debat, der inddrager deltagerne aktivt.
- Debatdelen skal indgå som en naturlig og væsentlig del af arrangementet.

De debatskabende aktiviteter kan foregå i et samarbejde med andre institutioner eller organisationer. Der er ikke krav om deltagerbetaling.

Puljen til debatskabende aktiviteter kan ikke anvendes til:

- Befordring af deltagere.
- Forplejning af og udgifter til overnatning for deltagere.
- Materiel af blivende værdi.
- Entréudgifter for deltagere.

Ikke relevant for deltagerne eller for skolens profil

Det er især de små og de specialiserede aftenskoler, som ikke bruger debatmidlerne. Særligt tre årsager er fremherskende, viser undersøgelsen:

- At der var afsat for få midler (debatmidlerne i den enkelte aftenskole udgjorde altså for lille et beløb, red.)
- At det ikke var relevant for målgruppen
- At det ikke var relevant for skolens faglige profil.

Blandt de aftenskoler, der har mange forskellige fag, bliver der i højere grad arrangeret debatarrangementer. I gruppen af store, flerfaglige aftenskoler brugte hele 79 pct. af skolerne alle debatmidlerne i 2016. De større skoler modtager i sagens natur et større tilskud og har dermed flere penge at lave debatarrangementer for.

Det forklarer samtidig, hvorfor hele 80 pct. af debatmidlerne i kommunerne faktisk blev brugt i 2016, på trods af at 41 pct. af aftenskolerne ikke arrangerede debatskabende aktiviteter.

Henrik Christensen, formand for Oplysningsforbundenes Fællesråd og sekretariatsleder i Dansk Oplysnings Forbund (DOF), kan godt forstå, at små aftenskoler kan finde debatkravet irrelevant:

"For en møbelpolstreraftenskole, der ledes af en frivillig bestyrelse og måske har nok at gøre med at finde undervisere, kan planlægningen af et debatarrangement om fx møbelpolstring som kulturarv eller om en ny lokalplan komme til at ligge i anden række," medgiver han.

"I Oplysningsforbundenes Fællesråd har vi ikke mærket en kritik af debatkravet, selv om et stort antal skoler ikke bruger midlerne. Men når 80 pct. af pengene bruges, er problemet i mine øjne ikke så stort. Så rammer man rigtigt i lovgivningen," mener han.

Kun de kendte kan tiltrække mange deltagere

Men holdningen til midlerne er delte i aftenskolemiljøet. I FOF Sydøst, en flerfaglig aftenskole med aktiviteter i Vordingborg, Faxe, Guldborgsund og Lolland Kommuner, bliver pengene til debatskabende aktiviteter brugt hvert år i tre af de fire kommuner. I Lolland Kommune er tilskuddet for lille til, at det kan betale sig at bruge kræfter på debatarrangementer.

Skoleleder Kirsten Paulsen er ærgerlig over det debatkrav, der følger med hver 10. tilskudskrone. Hun så hellere, at pengene blev givet fri, så aftenskolen kunne bruge dem til voksenundervisning, og hun er bekymret for, at intentionerne med loven ikke bliver opfyldt.

"Vi er nødt til at lave nogle arrangementer, der samler så mange betalende deltagere, at vi kan få pengene ind igen," siger hun.

"Det eneste, der kan samle mange deltagere og få dem til at betale 150-200 kr. i entré, er kendte personer. Nogle kendte kan godt sætte gang i en debat. Med andre er det måske usikkert, om debatkravet bliver opfyldt," siger hun og tilføjer, at priserne for foredrag og oplæg er steget i takt med, at debatkravet har vundet indpas.

Entréindtægter 'veksles' til penge til voksenundervisning

Når FOF Sydøst fx bruger 25.000 kr. fra sine debatmidler på et debatarrangement, er målet at få 25.000 kr. ind igen via billetindtægter. Sådan 'veksles' tilskuddet til ikke-øremærkede penge, som kan bruges til den almindelige voksenundervisning.

"I Vordingborg Kommune er tilskudsprocenten nede på 86. Vi får altså ikke hele det tilskud, skolen har ret til ifølge folkeoplysningsloven. Så vi har ikke råd til at lade debatmidlerne ligge. De skal omsættes til arrangementer, der kan give indtægter, som vi så kan bruge på vores hovedaktivitet: Voksenundervisning," fastslår Kirsten Paulsen og fortsætter:

"Vi vil gerne lave gode debatter, og det falder bestemt inden for en aftenskoles område. Men det er svært at have så meget samfundssind og være så idealistiske, at vi kan stå for

arrangementer, der alene er bygget op over debat, og dermed risikere, at der ikke møder ret mange deltagere frem."

FOF Sydøst har blandt andet arrangeret oplæg med Bonderøven og forskellige skuespillere som en del af de debatskabende aktiviteter. Et plus ved debatmidlerne er ifølge Kirsten Paulsen netop, at arrangementerne kan være med til at markedsføre aftenskolen.

Kultur- og fritidschef Jesper Kjærulff, Vordingborg Kommune, forklarer, at man har en åben linje i forhold til, hvad der falder ind under begrebet 'debatskabende aktiviteter'. En del af kommunens ti aftenskoler bruger ikke de øremærkede debatmidler.

"I mine øjne udgør debatmidlerne en god mulighed for aftenskolerne for at indgå i partnerskaber med hinanden og med fx biblioteket om at skabe gode arrangementer. Debatmidlerne kan være en løftestang for lokalt samarbejde," siger han.

Han oplever bare ikke, at det sker. De ubrugte debatmidler går i kommunekassen, men Jesper Kjærulff er åben for at undersøge, om pengene i stedet kan lægges i en pulje, så de bliver inden for området. Det sker efter ønske fra aftenskolerne.

Usikkerhed: Hvad kan godkendes som debat?

Generelt er der usikkerhed blandt aftenskolerne om, hvilke typer arrangementer der falder inden for begrebet 'debatskabende aktiviteter', oplever både Henrik Christensen fra DOF og Fora's sekretariatsleder, Bernhard Trier Frederiksen.

"Skolelederne er i tvivl om, om kommunen vil godkende et givent arrangement. Og kommunernes praksis er forskellig. Nogle er mere nidkære end andre," siger Bernhard Trier Frederiksen.

Han oplever, at nogle aftenskoler ikke registrerer debatarrangementer som 'debat', netop fordi skolelederne er usikre på, om kommunen vil godkende arrangementet.

Samtidig kan der være afholdt debatarrangementer, som ikke var forbundet med særlig mange udgifter. Politikere stiller fx ofte op gratis, og mange aftenskoler har adgang til gratis lokaler, fortæller han:

"Jeg er overbevist om, at der er et 'mørketal': Debatarrangementer, som ikke er talt med, fordi der ikke er særlig store udgifter forbundet med dem, og fordi der er forskellige definitioner af, hvad 'debat' dækker over," siger han.

Vil løse krav til debatarrangementer

Hverken Bernhard Trier Frederiksen eller Henrik Christensen ønsker en ændring af lovgivningen om debatmidlerne, ud over at de gerne så det præciseret, at ubrugte penge skal blive inden for folkeoplysningsrammen i kommunerne, så aftenskolerne kan trække på dem året efter.

Desuden ville en lempelse af de ret stramme regler for debatarrangementerne gøre det lettere for aftenskolerne, mener de, og det giver Fritid og Samfunds sekretariatschef Steffen Hartje dem ret i:

"Beskrivelsen er meget stram. I mine øjne er det nok, hvis der står, at der skal indgå aktiv debat, og at arrangementet skal være for en bredere målgruppe," siger han.

Samtidig kan en bagatelgrænse være en løsning, mener han, så helt små aftenskoler ikke pålægges at lave debatarrangementer for 10 pct. af deres tilskud, hvilket udgør meget små beløb.

Men den ide er hverken Henrik Christensen eller Bernhard Trier Frederiksen med på, for det vil efter deres mening give øget administration og en forkert incitamentsstruktur, der kan gøre det attraktivt for aftenskoler at være så små som muligt.

Steffen Hartje forstår dog ikke, at det kan være så svært for aftenskolerne at bruge midlerne.

"Der kan tænkes debat ind i næsten alle emner på aftenskoler. En yogaskole kan lave debataftener om

sundhedsproblemstillinger. En håndarbejdsskole kan skabe debat om, hvorfor strikning er blevet trendy. Kun fantasien sætter grænser, og skolerne får en fin mulighed for at profilere sig over for nye grupper," siger han.

"Man kan se måden, debatmidlerne bliver brugt på, som en temperaturmåling på, hvordan aftenskolerne har det. Hvis de ikke bruger pengene, går det ikke så godt. Det er en del af formålet for aftenskoler at udvikle aktive medborgere. Det er ikke nok, at man blot dygtiggør sig inden for et emne. Der skal mere til," påpeger han.

Det mener Henrik Christensen, at aftenskolerne allerede har helt styr på:

"Det er ikke kun debatmidlerne, der skaber samfundsengagement. Det foregår også i den undervisning, som 90 pct. af midlerne går til. Deltagerne får uddannelse, dannelse, indgår i fællesskab og opbygning af tillid, lærer at interagere med andre – alt sammen noget der styrker det aktive medborgerskab," siger han.

At aftenskoler skal sætte aktuelle emner til debat for brede målgrupper, anser han for en del af aftenskolernes DNA. I stedet for at rokke ved dén forpligtelse bør de landsdækkende oplysningsforbund arbejde med at rådgive skolerne og eventuelt aftenskolesamvirker bedre om, hvordan de kan lave gode debatarrangementer, mener han.

Både i DOF og Fora planlægger man forskellige rådgivende indsatser om debatskabende aktiviteter.

Læs mere

Læs også artiklen [Hver tredje aftenskole tilbagebetaler de debatskabende midler](#)

På Vifos konference 'Folkeoplysning i forandring III' den 11.-12. september i Aarhus vil debatten om de debatskabende midler også være på programmet. Læs mere om konferencen på temasiden [Folkeoplysning i forandring III](#)

Kommentar

* påkrævet felt

Fornavn *

Efternavn *

Email *

Titel

Profession

Sted

Hvad er 5 gange 2?

Skriv resultat her *

Besked

Send

Retningslinjer:

Du er meget velkommen til at kommentere denne artikel. Vifo forbeholder sig dog ret til at afvise kommentarer, som ikke holder sig inden for emnet eller overskrider grænserne for god debat.